

כתבה זו חושפת עובדה מדהימה: גיוס הבנות הדתיות לשרות לאומי התנדבותי הוא עסק פרטי לגמרי של חבורת אנשים. שרה ליבוביץ חקרה

התנדבות בע"מ

כתבה זו שוברת אגדה. כתבה זו חושפת שעוררית. האגדה היא השרות הלאומי של הבנות הדתיות. השעוררית היא שהתנדבות הבנות היא ביזנס פרטי לגמרי.

מזה שנים רבות מתהלכת בארץ אגדה. היא מרשמעת בכנסת בכל ויכוח על שחרור הבנות הדתיות מגיוס בצה"ל. עסקנים דתיים חוזרים עליה בכל הזדמנות. וזוהי האגדה: הבנות הדתיות אמנם אינן משרתות בצה"ל, אבל הן מתנדבות בהמוניהן לשרות בתחומים חיוניים: בתי הספר, בתי החולים, ועוד ועוד.

מכאן הצטיירה התמונה כאילו קיים גוף ממלכתי, המפעיל את הבנות האלה. ציניקאים יכלו לחשוב כי אין זה שרות ממלכתי, אלא שרות מיסלגתי של המפד"ל. אבל המציאות חמורה הרבה יותר. "העולם הזה" חקר את שרות הבנות הדתיות, וגילה תגלית מדהימה: זהו עסק פרטי לגמרי של קומץ אנשים, באמצעות עמותה אלמונית. האנשים האלה עושים בתחום זה כבתוך שלהם. הם שולטים על כספים רבים בלא כל ביקורת אמיתית. הסיפור במעט לאייאמן — אם בכלל יש עוד דבר במדינת ישראל שלאייאמן.

ריס את פעילותה של האגודה. סטרי דנטחוקר, שביקש לעיין בתקנון האגודה, נענה בסירוב מוחלט. מרים מאיר, תושבת אלון-שבות, מייסדת וחברת-הנהלה, אמו של אסיר המחתרת היהודית אורי מאיר, מסרבת לענות על שאלותיי, למרות שקבעה עימי פגישה. היא חשנית מאוד, מסוייגת, ורק אחרי דייוודברים מייגע מאוד היתה מוכנה לספר איך פועלת האגודה.

משא-ומתן מכוער

ב חודש ינואר מבקרים פעילי ה-אגודה בבתי-ספר דתיים, ומחלקים שם דפי-מידע. בדפים האלה הם קוראים לננות שלא להתגייס לצבא. "השרות הלאומי זאת האפשרות היחידה לשרת במדינת-ישראל ללא מדים, ללא מיסגרת צבאית וללא כפייה חזקית". הבנות נרשמות לאגודה. בחודש אפריל הן מתקבלות לראיון, שבו הן רשאיות לבקש היכן הן רוצות לעבוד. בדרך-כלל מתחשבים בבקשותיהן. כאחד בספטמבר הן מתייצבות במקומות העבודה. האגודה עוברת עם כמה מישרדי-ממשלה ומוסדות. במישרד-המישפטים יש השנה 78 בנות השרות הלאומי. במישרד-החינוך — 1700 בנות. כי מישרד-הבריאות — 300. במגדודי-אדום — 88. במישרד-המיטרה ובי-התנחלויות — המימספר אינו ידוע. כנראה כמה מאות. בכל מיקרה, הסיכום הסופי קטן מהמימספר 3500 שעליו מצהירה האיגודה.

מישרד-הממשלה משלמים להנהלת האגודה תשלום חודשי שיש עבור כל בת העובדת למע-נפ.

עד לפני שלוש שנים שילם כל מישרד סכום שונה. גובה התשלום היה תלוי ברצונו הטוב של דב פרומן, כהן צע הבנות, ובמידת הצורך של המיש-רדים השונים במתנדבות. "שיטת-התשלום הזאת יצי-רה פתח למשא-ומתן מכוער, ולאפשרויות של סחיטה מצד פרומן", אומר סקיד ממשלתי המוציאי בנישוא.

לפני שלוש שנים החליטה הכנסת כי ועדה בינמישרדית, ובראשה תקצי-בן של מישרד-החינוך, תקבע תעריף קבוע. היום: התשלום כאילו קבוע ומוסדר על-פי ארבע קטגוריות: בנות הגרות בביתן והמתכללות בכוחות עצמן. בנות הגרות מחוץ לבית והן מתכללות בעצמן. בנות הגרות מחוץ לבית, והאוכלות במקום-העבודה. בנות הגרות בבית והאוכלות במקום-העבודה.

לעצמה בלבד. הויקה שלנו לאגודה הוו היא חברתית-ציבורית. אנחנו עמרנו בערש הקמתה, והבנות המשרתות כא-גודה באות, בדרך-כלל, מבתים מפ-רליים. גם בנותי משרתות במיסגרת האגודה. מלבד זה אין כל קשר בינינו לבינם. לא כלכלי ולא אחר. כי-1981, אחרי שהתקבל בכנסת חוק-העמותות, הפכה האגודה להתנד-בות בע"מ שהיתה עד אז אגודה עו"ת מאנית לעמותה ציבורית, שלא למט-רות רווח. ככזו אף אין היא משלמת מס-הכנסה.

למעשה אין העמותה שייכת לציבור, אלא למייסדה, דב פרומן. הוא עושה בה כבתוך שלו, ככל העולה על רוחו.

כאופן רישמי מנוהלת האגודה על-ידי חמישה חברי-הנהלה. כל ההחלטות מתקבלות בהנהלה. 12 חברי המועצה הם, במיקרה הטוב, חותמת-גומי של ההנהלה. לעיתים קרובות אף אין ההנ-לה טורחת לבקש את חתימתם. חברי הנהלה, חשדניים מאוד, שומרים על סודיות החלטותיהם כקנאות רבה. אין הם מוכנים לגלות דבר מה מתרחש בישיבות ההנהלה.

חשוב לזכור: האגודה להתנדבות היא עמותה ציבורית, החייבת, על-פי חוק, להציג לפני כל חבריה את הפ-רוטוקולים של האסיפות הכלליות.

בקושי רב הסכימה מרים מאיר, רכ"ת ארצית, לתת לי דפי-מידע, המתאי-

ציון צפריר, העולם הזה

מנהל פרומן

זה לא מוכבד לכתוב בעיתון כמה אדם מרוויח

איך זה נולד

לפני חודשיים ערך "העולם הזה" חקירה בעניין גיוס הבנות לצה"ל. בעיקבות החקירה הגיע "העו"ל" ל"לכלל מסקנה כי רבות מן הבנות המגויסות לצה"ל מיותרות שם לחלוטין (העולם הזה 11.1.89).

לאור מימצאים אלה הציע "העולם הזה" לצמצם או לבטל את חובת-הגיוס של הבנות לצה"ל ולהקים שרות חברתי ממי-לכתי, שאליו יגוייסו כל הבנות המשוחררות מצה"ל מטעמים דתיים או אחרים, וגם כל הבנים המשוחררים מטעמים דומים. חוצע שאורך תקופת-השרות יהיה כאורך השרות בצה"ל, וש-התנאים יהיו דומים ככל האמ-שר.

הוצע שהשרות החברתי הממלכתי ישלח את המגוייסים לבתי-החולים, לבתי-הספר, למוסדות הסעד לזקנים, לילדים מוגבלים ולכל שאר התחומים המשועים לכוח-אדם.

תוך כדי חקירת הנושא הזה הגיעו לידי המערכת ידיעות על עמותה מוזרה, העוסקת בהתנדבותן של הבנות הדתיות כינם. המערכת החליטה לחקור את הפרשה, שלא פורסמה מעולם. בעמודים אלה מתפרסמות התוצאות המדהימות.

שער "העולם הזה" 11.1.89 זה משוועו

השתלחות הכבד: בעוועו

חסידי 50%

מיתרות

כי-1971 נזכרו מפ"ם והליברלים העצמאיים בחוק הנשכח הזה, וביקשו להפעילו, כטענה שכך תיפתר מצוקת כוח-האדם בבתי-החולים. המפד"ל נבהלה. כדי לחסום את ההצעה הודונית, החליטו ראשיה לה-קים שרות לאומי התנדבותי. מיכאל חזוני, איש המפד"ל, שהיה אז שר-הסעד, ביקש מעוזרו, דב פרומן, עורך-דין ירושלמי שאפתן ורודף-שררה, כי יטיל על עצמו את אידגון השרות ההתנד-בותי.

פרומן נרתם למשימה בהתלהבות. בפברואר 1972 הקים, ביתר עם עוד שלושה חברי-מפד"ל (חברת-הכנסת דאז טובה סנהדראי, שאול יהלום ומר-יס מאיר) את האגודה להתנדבות בע"מ. כליכך התלהבו מייסדי האגודה מה-תפקידים החדשים שנטלו על עצמם, עד שקבעו בתקנונם כי חבר ההנהלה יהיה מלשמש בתפקידו רק בעת פטי-רות או כאשר יתפטר מרצונו.

כלומר: חברי הנהלת האגודה הם כמון נסיכים — איש אינו יכול להדריחם מתפקידם המל-כותי.

מאז עברו 17 שנים. היום מתגערת המפד"ל מהאגודה, מתרחקת ממנה כי היסטריה. זבולון המר: האגודה לא שייכת למפד"ל. היא עמותה ששייכת

כי עשרות החברות לשרותי כוח-אדם הפועלות בארץ, יש אחת שבחרה לעצמה גימיק מוצלח במיוחד. את פעילותה היא עוטפת במעטה סכי-ריני של אידאולוגיה חלוצית, ארץ-ישראלית שורשית, בתוספת תבלין דתי. הפועלות הרשאיות להירשם ול-קבל עבודה באמצעות חברה זו הן רתי-יות כלכך, בוגרות-תיכון.

התבלין הדתי פועל בפעולת מוצלח. 3500 מועסקות רשר-מות במישרדי החברה.

אחרות משחרות לפיתחה, אך אינן זוכות להירשם. כל זאת — למרות השכר הירוד ותנאיה-מגורים העלובים שמציעה החברה למועסקות דרכה. שמה של החברה: האגודה להתנד-בות בע"מ. היא מפעילה את בנות השי-רות הלאומי, בנות רחיות המתנדבות לעבודה במוסדות שונים תחת להתיי-ס לצבא.

אי-אפשר לפטר!

ביום ספורים כי האגודה להתי-דובוח בע"מ שייכת למפד"ל או למישרד ממשלתי כלשהו. המציאות שונה. כי-1953 התקבל בכנסת חוק השרות הלאומי. זהו חוק עקר שלא הופעל מעולם, בשל לחץ דתי כבד.